

SÖZÜMÜZÜN AVDI QOSQARI, yaxud cəzani Tanrıdan istəmək həqiqəti

...Gəlib çatıb almışa. Avdi Qosqarın 60 yaşına mən heç inanıram. Görkəmino, tapor-tövrəni, qayır-qayır qaynamığına baxanda, gənclikdə gördüyüüm elə həmin Avdi Qosqardır. Amma yazılarının dərədili ruhunum tərciməsi ilə oxunanda, deyirəm ki, bu adam karvan-karvan ömür yola salıb. Lələsinin mazari başında mücavir olan soñadan da çox ömür bitirib.

Avdi Qosqar dərdin elə lolosidir. Lalası düzüd qalan daha dağ-a-daşa nüya düşün? O, lalası düzüd qalanın düzü? Də, dardı da öz dünənisdər. Di gol beləsiyə həmsərbət ol.

- Avdi Qosqar dösdü adamı. Sinaşın üstüna galən gülləndən yana çəknəz. Neca bilisən axtar gülə bir xəhadir... İndiki anlaşma hor suali bir güllə bil, qorxun yoxmu sualdan?

- Dayan, görüm, ay qıvlaz, sen nə dərindən geldin? Dəsem ki, suala çox adı baxıram, düz olmaz. Axtar hor suala bir imtahan heyəcanı var. İmtahan iso sehədir, ya onu keçirsen, ya da keçmirsən. Kəcməndən, demək, yaşıdagıñ ömürdə qapğıñ gına havayı yandırırsın. Mən inanıram ki, cavabınız sual olsun. Hor sualin cavabı var. O başqa məsəlodür ki, biz hələ o sualın öz cavabının doğulacağı zamanda deyil. Bu manada, elbəttə, sual öündən hayecanlanmamaq qeyri-insanlıdır. Heyəcanı iso qorxu hesab eləmisirom. Heyecanın ruhun tufanını yaradır, ethiyatları uzoç çıxarı. Bu manada suali verənin kimliyi yox, daha çox sualın özü mönətin ruhunu tarpadır. Elbəttə, hor sualan özü də suali verənin kimliyindən xəbər verir. Bütün sualların cavabları - elbəttə, mənə ünvanlanmış sualların - mənim ömrə kitabım var. Gerek o kitabın vərəqlərinə sual küləyə dönüb, çevirsən, onda cavablar öz-özünə galocok. Ömür yolu kimşədə hamar deyil, adice dibəkədə bitən çıxək də öz problemlərim yaxır. Ona da vaxtında hava verilməsən, suyunu, davasını-dərmanını yetirməsən, yoxsa solub gedər. Bir sözə, hor sual menim hissəm, dùyğum, təleyimin gözögürün və görünüməyən tərəfləridir. Bax, bətənəmə demək olar, sualdan qorxmaram.

- Bozən elə şeirlər mülliətin hayatında bədəl olur ki, unan hansı yaşda, hansı məqamda yazılmışının fərqi olmur, amma şair həmin şərədə özünü görür... hara dönsə, hər getəs, bəti kairim kimliyini gördüyü manzara ilə dəsə tərəzi arasında yadına salır. Bəlkə, ağrısı ilə, bəlkə, acısı ilə, bəlkə, təbiiyili, səmimiyyili ilə, bəlkə, ifraf hatiyatılı ilə, bəlkə, həddindən artıq söz müqaddəsliyi, Tanrı üliyyiyatı ilə həmin şəir şairə deyir ki, qorxma sənənin yanındaydan, səniniyəm. Elə bu məqamda görkütün bir şeiriñ istəşəm, çox da düşünmədən hansı oxurdyarıñ?

- Mənim bir yox, bir nece şeiriñ var ki, mənən tek qoyırm. Həmisi ruhumda, varlığında dolanın, mənimlə nəfəs alır, mənim əvəzinəndə Allahımla danışır. Götüründən mənim avazında rəberə insanlara baxır. Bir tike çörək üçün vuruxanın əvəzinəndə Allaha yalvarıb, ona qismət isteyir. Bir sözə, ele bilirəm ki, mənim həmin şeirlərim bu dağılımış dünya rizamının təzadən bərpasına, təzəden düzümüna duadır. Bilmərən duadır sözü nə dərəcədə yerinə düşür. Cüñki bezi məqamlarla elə bilirəm ki, həmin şeirlərimin misraları düşür, vuruşur, cəngəçixir.

Tann!

No cozam var -
ver özüm çəkimi,

Qoyma konar qaay -
girsin bağımı!

Söyle günahımı birçə-birçə gel,

Yığım ifcın-ifcın «öz otığına». İnsanın günüñ qurtaran deyil, Görün görün härda vermişəm suya... O qızın göz yaşı daşdı, - elə bil. Damclər qəlbimə - damar, ovudur.

...Mənim əmanətə - xayanotim yox, Ömrürük cezəm yox, ciyanıtım yox, Susub yaşayram adam içində, Əzəbim, həsrətim - müdəm içimdə.

Səbirdən asılan tüdü yaşamaq, Ən ağır cezədi, yükü yaşamaq - Tann!

No cozam var -
ver özüm çəkimi!

- Şeir bütövlükde insafan, çox məkmənlərdir. Haqqı çazadan qacaqyan mərdin etirafınlardır - desəm çox doğru olar. Yuxarıda bir savaş sözü də işlətdin. Dədin ki, mənim şeirlərimin manım savasının əsgərdir, Məhiyyəte be-lə çıxı cavabından. Qoxunşanıñ o vuruşda bu əsgərlərin şəhidliyindən? Ya bəlkə, elə bir zaman gələr insanların düşüncə güclü elə dəyişir ki, sənin misralarına - bu günün yanğısı ilə yazılın misralarına bir sadalövhün, bir aldalanmışın manasız gavazası kimi baxan olar.

- Bax, onda olar dünyının axırı. Ilər halda bu gün Bılqımsıda, Dəda Qorquddan yatan enerjini dünən yaxşı görür. Və hor kus bu enerjidan gülmələnmişdir. Az qala doqquz ardıñ ki, dünə Nizamini öyrəno-öyrəno gəlir və həreytini də gizlətmir. Dünyanın en nadan fəthələrə də, qanlıcan çahangırları də söza möhtər olub. Sözdən tömmən umub omənlən tqodır eləməyə. Bir də ki, yandırılan kitabların «Avesta»nın ideoloji basığı ilə mehv edilən kitabların taleyi şəhidlik deyilmə! Amma comiyot bunları unutmur, hətta bir sözü qalmış da, hansı şəradiñ kumin torfəndən yandırıldıñı zaman-zaman yada salı... Bu da olur bad oməlini ittiham, bəd oməlin cozasi. Demək, mənim şeirlərimin, taleyündən bir nigaranlığım yox. Söz içində enerji dəyişsə, odu sənənin ocağına həmisi qor olacaq. Birca qışçılıcm, bircəqor bəs eləyir ki, varlıqlarında bulaqların hökmə elədiyi insanları təbioti deyisin. Təbioti deyismək Allah işidir, təbioti zor eləmək insan işi. Allahın ixtiyarına qalandan, təbiot öz nizamı ilə deyisir vo dala gözlə olur. Eyni ilə bunu insanın varlığına da samil etmək olar. İşğallar faciə yəradır, mənəvi təlqin, saf toxum insanın ruhunu qoruyur. Kor atı-

minib köndəlon çapmaq olmaz. Sözü özü Tanrı arasında körpü bilsən işinşti qurumagi dəha üstün tutular.

- Mənim ustadım Şahmar Əkbərzadə deyirdi ki, hər şairin ömründən bir pərcədir. Yaşarı bir parça. Yoni yaşan yolumun bir hissəsidir. Keçirdiyi hissələrin, duyguların sözlə fələsəfdər. Ona görə də ustad deyirdi ki, hər şairin axırında garak tarix yazılır. Sonrakı insanlar bilsinlər ki, həmin tarixdə şair hansı hissələri keçirib, hansı həyəcanları yaşayib.

- Ayo dayan, yaşıx dedin. Şahmar bəyik şair id. Onun çox sevdiyim şeirləri var. Qey ki misrasını deyim:

Olüm üləndi, itim de yalan,
Dünyada müqəddəs çevrilmələr var.

Şahmarın anasına yazdıñ şeiri, «Şəscirini, «Nagarə» vo başqa şeirlərinə yada salmaq olar. Bünərlər horası bəi abidədir. Yoni deyim istəyirəm ki, Şahmar özü də hor şeiriñ bir yaşıntı baharıñ kimi yaradır.

Vo yaşıntı baharıñ olduguna görə də şeirişin tərcüməyi-həli hesab edirdi. Razi-yam, men də elə toqriben vo güməndəyim. Monə hələ 21 yaşın olanda, «Yörułmusəm» şeiri yazdım. O şeiriñ altında tarix olmasa, kiməs düşüñə bilər ki, 21 yaşın gəncinə no yorulmazı... amma in-di də həmin hissələri yaşamadıyam. Mən demirəm ki, yorula-yorula gəlmisəm, amma hər halda qovrula-qovrula gelməyim-dondur ki, yeno də Allaha üz tuturam:

Bori gol, gəyün yiyəsi,
Bori gol, səngit dolını.
Bori gol, öldüm - ölüñ -
Qaldır öz yanına, Tanrı!

Bori gol, gəyün yiyəsi,
Bori gol, yeri yaradın!
Mon soni seviş yaşadım,
Mon sonin kimi «yarandım»,
Qaldır öz yanına, Tanrı!

...Xəlq edan uşa görünür,
Xəlq olan insan - günahım...
Mon «duyuram» günahım
Mon gəlinən sənə «yaxın» -
Qaldır öz yanına, Tanrı!

...Durum böyük qullığunda,
Göydə bir azzət təklənmə.
Balkə bir ruhum dincələ,
Balkə bir ruhum köklənə -
Qaldır öz yanına, Tanrı!

Bori gol, gəyün yiyəsi,
Bori gol, səngit dolını.
Bori gol, öldüm - ölüñ -
Qaldır öz yanına, Tanrı!

- Qodim müqəddəs kitab motulunda Avdi Isa ardıcılardan biri kimi göstərilir. Dələm çox haqqıqtı astarxanı timsalıñ. Əgor yadın galırsa, Çingiz Aytmatov da «Qiymat» romanında Avdi adlı bir obraz yaradır. Məhiyyəte o da haqqıqtı astarxandır. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ qədim insan məskəni də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ qədim insan məskəni də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ qədim insan məskəni də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şeiriñ dəmən qədim insanın işindən qədim şəhərdir. Demək, Ç.Aytmatov dini-mistik tarixində galan Avdiyi Avdi Kalistratov obrazında yenidən canlandırmışdır. Bu gün Avdi Qosqar adı nə deyir? Ümumiyyətə, bu ad bəs sənə hardan gəlib? Axi Qazaxda məşhur Avey dəgi də var. Damclıñ işində Avey dəgindən keçmişdir. Hər şe

SÖZÜMÜZÜN AVDI QOSQARI, yaxud cəzani Tanrıdan istəmək həqiqəti

(Əvvəlki 10-cu səhifədə)

- Xanımın səni işə qışqanırmı, daha çox yaradıcılığă?

- Allah üzümə baxıb məni anam evləndirib. Bu Simuzər anamın dayısı oğlunun qızıdır. Monim de evlənmək vaxtum çatmışdı. Bir gün anam bunu gördəndə, deyib ki: «A Simuzər, bəri bəri göl gürüm. Boyun da Avdiñin boyuna yaraşdı, səni alacam ona». Evlənməyin olub belə. Mən biləni görək məni yaradıcılığın qışqanmasına. Axi məni Avdi Qosqar eləyən yaradıcılığıdır. Ancaq məni qışqanmaq yox, qınamaq istəsydi, haqlı olardı. Çünkü mən ailəyə heç vaxt normal vaxt ayıra bilməmişəm.

- Avdi Qosqarın yuxularının əsas obrazı...

- Bir az yaşğam cavab verəcəm. Mənim yuxularının əsas iki obrazı var: Bırincisi, sevgidir - adını, ünvanını hərfle möye lüzm yox, çox uzaq keçmişdə qalmış o sevgi bir ilmə kimi, bir yaşıł vadı kimi məni çağırır. Və tabii ki, ikinci obraz da bunulun bağlıdır. Bu da yollardı - eله bilirəm ki, hələ gedə bilmədiyim yollar məni gözleyir.

- Hər kasın bir suali olur içində. Balkə, bircə suali da sən özün özünə verəsan?

- Ha, bələ bir sual var. Şeir mənim üçün nadir? Cabavi da qısaca və aydınır.

Şeir mənim üçün rahatlığını əlimdən alan qaçılmasa cəzibədir. Özü da sevgili cəzibədir. Nə yazsam da, nə yaratısam da bu cəzibədən qopa bilmirəm. Bu cəzibə məni yerden ayırb göye doğru çekir.

İnsanı yerden ayırb göye doğru çəkən nə varsa, man onu görürəm. Bir sözə, şeir özündəkdir. Əger kimse soruşa ki, man seirin hansı merhələsində görürəm? Deyərdim ki, gözüm allanasi bir şey qalmadı. Deyərdim, ancaq tez de özümü qızıydım. Neca yəni, gözüm allanasi bir şey qalmadı. Axi döyünnənin her tezə günü özü ilə tezə rəng getirir. Gərek her günün təzə rəngini görə biləsem. Tumurcuğun qus ürəyi kimi döyünməyi var, haa... Çiçəyin çırtlamağı var, yarpaqların səhər küləyiço əsim-əsim əsməyi var... Bax, insan hissələri de belədir. Onun hər an dayışa biləcək tezə nefəslərdən yeni hava almaq imkanı var. Bundan yan keçmək, artıq mənəvi ölüm deməkdir. İnsanın ruhu na qeder dirdir, o, öz gütün göstərməlidir. Bir gərmək, bir do oxumaq! Bu barəda yuxarıda bir balaca danışmışdım, sözümüzün əvvəlində. Bizim böyük sairim Hüseyin Arif deyirdi ki, oxumayı, təsirə döşərsiniz, amma mən deyirəm ki, oxuyun, oxuyun, bir-birinə qarışın rəngləri ayırmak üçün böşirət gözünüz olsun.

Hərədnən nəvelərimi kənardan müsahibə edirəm. O da qaytarib qoyuram nəvelərimin indiki məqamına. Biri elo mənim adımı daşıyu - Qosqar. Qosqarın da, o birilərinin da qaynamağı məni özündən alıb haralar aparr? Elə bil ki, bir bulğın gözü açılıb, çağlaib gölür. Bunun gərok bir yatağı olsun ki, axib gedə bilsin. Bəlkə, elə «Bu çay bu yatağa süzəm» şerimini mayası ordan golib?

- Beləcə hərdən xəyallanıağın, keçmişə dönməyin də olur, eləm!

- Olur, niya olmur ki... Elə nəvelərim məndən uzadə qalmış keçmişimdir. Geleceklerini özləri yaradacaqlar, bəxtlerini Allah versin. 1982-ci ilde yazdığım şeirdən bir parçanı burada yada salmaq yerine düşürdü. Nə forqı var, mənim düşüncələrimdi; ister poetik olsun, isterə de esevəri:

Təzədən qayıtdım nağıl dünyama,
Dəli ayaqlarım, dəli yollar
Qorxulu nağıllar söyləyəcəkdir.
Sınamı gomırən, sinəmi didən,
Yalquzaq istəyim neleyəcəkdir?
Gadiklər səsimi odmaq istəyir,
Məgnitlər səsimi tutmaq istəyir.
Yağı cebhələrinə əhatəsində,
Dürür süb qışutək bala göyərçin.
Quzğunlar başıma od eleyirlər,
Quzğunlar yuxumu hədəyərlər.
Ölim duadadı, ağzım Allahda,
Göylərə baxıram elə bağçandan,
Çıxar çarpışmalar burlığanından!..

Bu düşüncələr mənim hələ görmədiyim hadaya görəcəklərim idi. Nəvelərimlə mənim zamanən fərqlidir. Ancaq bu, o demək deyil ki, daha aq qoçla qara qoç kələ-kələyə golmeyeceək. Bu, o demək deyil ki, Zümrüd quşu bundan sonra hər yerde hazır olacaq dara düşəni quyunun dibindən çəkib qaldırmaq üçün.

- Bir sözə nəvəli dünyası olan Avdi Qosqarın yaradıcılığında da yəqin yeni bər mərhələ başlanır.

- Əslində, o mərhələ başlanıb. 60 yaş şartıdır. Biz artıq kamışiyətən keyfiyyətə keçmiş mərhələsindəyik. Həm ölkəmizin hayatında, həm da elə dünyamızın hayatında. Mən həmişə düşünmüşəm ki, insanın on böyük problemi anlaşmadır. Qarşılıqliq anlaşma olan mühitdə hayat sakit axarda gedir, normal mərcəda olur. Ancaq tərəflərin qarşılıqlılaşması, ziddiyətlərin toqquşması da var. Bunsuz da inkişaf olmazdır. Çalışmaq lazımdır ki, ziddiyətlərin toqquşmasına dəhaz az itki ilə keçək.

Hərədnən düşünlərim ki, dünyannın hərəsindən bir sakit güşə var. Bəlkə, o sakit güşəye gedib yetə bilseydim, ruhum da aram olardı. Ancaq bir az dorindən düşünsək, o sakit güşə bizəndən çox da uzadı deyil. Və heç ona tələsmək də lazımdır.

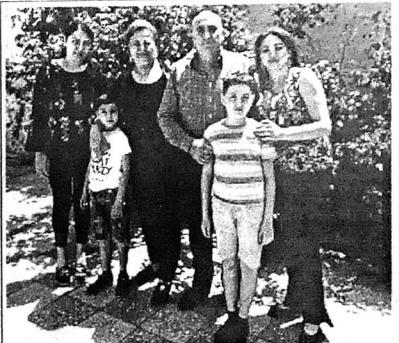
- Bilirom Avdi Qosqar, çox şey qaldı, sörüşmadım. Səni da narazı salan, bəzən acı-actı, içün-icün, ağrıdan ağrıya döyişən hayat epizodları da olur.

- Dögrudur, insanın necə sinməyi, bir başqaşının reklam üçün gövdəsinə uyğun golməyen xırdalığı, cılızlığı enməyi, təməhmən məhv elədiyi kəşfə... görəndə, elə bilirəm ki, döyünnən axırı olur. Bu gün adəbiyyatın bir balası da var. Söyülməyən maddi imkana görə qabağa keçir.

...Avdi Qosqar deyin ki, söz də dünyanın varıdır. Onu özümüzə aparmayaçaq. Əgər urvatlı tutub, nazır çıkmış olsaq, zəhmətimiz itməyəcək. Bizi dən geri galanlar qadırını bilsəkçəklər.

Bu da Avdi Qosqarın 60 yaşı. Yaşın gətirdiyi düşüncələr. Hər haldə ağrın nə demək olduğunu bilsən bir şairin düşüncələri içərisində elə nələrsə var ki, şeiri qədər odludur, işqılıdır.

Əli Rza XƏLƏFLİ,
25.05.2018

ELAN
Avdi QOSQAR - 60

31 may 2018-ci il tarixdə, saat 14.00-də
Azərbaycan Yəziçilər Birliyinin Natəvan klubunda şair Avdi Qosqarın 60 illik yubiley tödbiri olacaq. İstəyənlər dəvətlidirlər.

